

Talkshows - en form for samvær

Fremragende refleksioner over talkshowet - en tv-genre, som kritikken ofte sabler ned, men som seerne oftest elsker

Hanne Bruun: Talkshowet. Portræt af en tv-genre. Borgen/Medier, 1999. 385s. 199 kr.

Af Karen Klitgaard Poulsen

Dette er en vægtig bog. Det skal også forstås helt bogstaveligt. Den vejer godt til, *Talkshowet* af Hanne Bruun. Måske skal det være sådan, at jo 'lettere' genre, jo mere vægtig skal den akademiske argumentation være, for at man kan forsvare at beskæftige sig med den. Noget af tyngden skyldes, at det er en trykt ph.d.-afhandling, og det er lidt synd, at der ikke er blevet luget i gentagelserne. Det er også lidt synd, at bogen kommer et par år efter afhandlingen, for den handler om en genre, hvor udviklingen går - og skal gå - stærkt, en genre, der med få berømte undtagelser lever af fornyelsen.

Den lov, der siger, at akademiske bøger i Danmark kun kan udgives med flere års forsinkelse, rammer forskning som denne særlig hårdt. Det skyldes, at den slags bøger ikke kan udgives kommercielt. Det er et problem, for det er en selvforstærkende tendens, der betyder, at forfatterens energi kan gå med at søge penge og ikke med at forkorte eller omskrive de akademiske afhandlinger, og at forlagene får en særlig holdning til den slags bøger: De må ikke koste penge, og da de derfor er risikofrie udgivelser, så ofres den store opmærksomhed måske ikke på dem.

Al den snak, fordi dette er en vigtig bog, der kan forekomme overhalet af de sidste udviklinger, men ikke er det. I en branche, hvor tidshorisonten som regel er kort, er det vigtigt, at nogle uden for branchen

påtager sig at skrive historien og at reflektere den teoretisk. Begge dele gør Hanne Bruun fremragende - og grundigt.

Usikkerhedsmomentet

Hendes centrale begreb for at forstå talk-shows er selskabelighed i den tyske filosof Georg Simmels forstand som en form for samvær, der understreger tovejskommunikationen, men som lægger mere vægt på form end på indhold. Derfor hører de mest intime forhold ikke hjemme her. Hvorfor Hanne Bruun lige vælger Simmel som referenceramme er ikke specielt velargumenteret - han trækker på en lang, tysk tradition for at diskutere *Geselligkeit* - og det er her, afhandlingen er 'tyndest'.

Et andet vigtigt begreb for Hanne Bruun er usikkerhedsmomentet, der umiddelbart overbeviser, for det er jo elementært spændende, om der er nogen, der klover i det, når tv er direkte eller båndet direkte. Et godt talkshow lever med denne usikkerhed, understreger den og forsøger at styre den i udformningen af showets form. Derfor lægger Hanne Bruun meget vægt på analysen af formen, af udtrykssiden i talkshowet.

I dansk sammenhæng dukker talkshowet først rigtig op som underholdning i slutningen af 1980'erne. Som med så meget elektronisk kommunikation er et af problemerne for analytikeren, at det meste af det gamle (dvs. det, der er ældre end ca. ti år) er forsvundet, og at der er alt for meget af det aktuelle. Hanne Bruun vælger at løse problemet ved at tage typiske eksempler ud til en næranalyse. Det er en mere pragmatisk end videnskabeligt

overbevisende metode. Det ideelle havde været at udvikle et værktøj til en analyse af f.eks. alle Eleva2er-programmer, hvor formålet netop var at udpege de typiske træk i komposition, forløb, tema m.m. Det er et stigende problem for nær- og tekstanalytisk medieforskning, hvad man stiller op med de enorme tekstmasser, som de mange serielle mediegenerer producerer, uden mere eller mindre ubevidst at udvælge dem, der er mest analyseegnede i forhold til forskerens optik.

Uformelt tv

Talkshows slår rigtigt igennem i Danmark næsten samtidig med bruddet på tv-monopolet i 1988. Før den tid var tv præget af først tribuneunderholdning, så tv-shows. De mere intime udsendelsestyper, som fylder så meget i dag, begyndte i 1980'erne med f.eks. *Lørdagskanalen*, importeret fra USA via Sverige. De seere, der kunne tage andre kanaler - tyske og svenske - var nemlig begyndt at svigte dansk tv og se underholdning og fiktion på de udenlandske tv-kanaler, især i weekenden. *Lørdagskanalen* fik da også fine seertal - her var mere uformelt tv end danskerne var vant til - eller som Hanne Bruun formulerer det: Selskabeligheden slog igennem.

Men hun viser samtidig, at det sætter bestemte grænser for, hvor tunge personlige problemer, genren kan rumme: Der er ikke plads til krisehjælp og virkelige problemer. Hanne Bruun ser programtypen som en *forerunner* - den er forud for sin tid i sin ujævne balancegang mellem en pluralistisk og en populistisk model. Det skaber dens popularitet

og dens problemer. Den nye programtype signalerer, at der er ved at ske et skift i værtens rollefunktion. Fra at være objektiv journalist skal han etablere en kontakt med seeren på et nyt grundlag, han skal træde i eksistens som person mere end som journalist, han bliver en tv-personlighed, en intim medspiller for seeren, og han skal balancere mellem det private og det intime.

Nok skal seeren og tv-personligheden mødes, som om der ikke var tale om envejskommunikation, men rammen for en selskabelig omgang skal opretholdes, så konfrontationer undgås, fordi det kan true med at overskride den fine grænse til det intime. Problemet var, at programmet blev sablet ned af kritikken - mens seerne elskede det. Det betød, at programmet blev taget af, men at man fortsatte med lignende programtyper, f.eks. *Her er dit liv*.

Da TV 2 kommer på banen i 1988, tager de straks talk-showet op i *Eleva2eren*. Programmet lægger sig i forlængelse af *Lørdagskanalen*, men forstærker de journalistiske indslag og inddrager seerne, samtidig med at værten - f.eks. Ole Stephensen - kommer endnu mere i centrum. Publikum bliver medlevende mere end passive, modtagende tilskuere.

Også *Eleva2eren* har længe meget gode seertal, bliver anmeldt og diskuteret meget kritisk, bliver lavet om og taget af fladen til sidst. Igen konkluderer Hanne Bruun, at hverken programmagerne eller anmelderne helt forstår den genre, de har med at gøre, dens fordele og ulemper og dens indbyggede 'regler'.

Intimt og fortroligt

Grundlæggende det samme mønster tegnes omkring *Damernes Magasin* fra 1991-92. Seerne ser det - især de lidt ældre kvinder - anmelderne fordømmer det, det er for intimt, for ugebladsinspireret. Det er det, og

programmagerne har bevidst arbejdet med genren og formatet. Scenografien er intim, studieværten er fortrolig og omtaler studiet som "min stue", historierne er tabuemner som incest og tidlig død, men de inviterede personer er alle kommet helskindede ud på den anden side af deres krise, så de kan fortælle en lykkelig historie om overlevelse trods alt.

Så også her hersker en god, selskabelig tone - f.eks. i forhold til Ricki Lake for slet ikke at tale om Jerry Springer-shows. Men også *Damernes Magasin* tages af på grund af en - mener Hanne Bruun - uretfærdig anmelderkritik.

Det sidste talkshow, hun analyserer, er *Højlands Forsamlingshus*, også fra 1990'ernes begyndelse. Igen er der tale om, at man overtager en programtype fra amerikansk og britisk tv (f.eks. *Donahue*) og fordanser den. Det vil i dette tilfælde sige, at man gør den mere aggressiv med en studievært, der mere blander sig i debatten end - som de udenlandske forbilleder gør det - venligt åbner den.

Hanne Bruun kommer altså til at fremhæve *Damernes Magasin* som det talkshow, der på sine egne præmisser udfylder genren bedst. Det er jeg helt enig med hende i. Men jeg er ikke helt så enig, når hun skyder på tv-anmelderne og mediediskussionen af disse programtyper, fordi de blander vurderingskriterierne sammen og taler om kommercialisering af tv-systemet på baggrund af et enkelt mislykket talkshow.

Det er en meget snæver forståelse af hele programkritikken og diskussionen af tv i medierne. Et lidt bredere, kulturanalytisk perspektiv kunne have diskuteret, hvorfor tv-programmer - og især talkshows og soaps - i den grad har måttet stå for skud som mål for en i virkeligheden meget almen og bredt kulturkritisk debat. En debat, der peger på, hvor

svært det er for de fleste at forstå niveauerne i en kultur, hvor grænserne mellem kunst og trivi er mere flydende end for tyve år siden.

Kommercielt bras

Især er tv blevet vanskeligt at placere mellem oplysning og underholdning, og netop derfor griber kritikken de to faste håndtag, der findes: På den ene side stilles krav til en ordentlig og troværdig nyhedsjournalistik, på den anden side stilles kvalitative krav til rigtig kunst. Men imellem disse to faste greb flyder det meste amorft sammen for de fleste, og det må skabe en negativ holdning til de fleste nye programtyper - og en fascination af mange af dem, der afspejler sig i de høje seertal.

Talkshowet genererer ofte den samme følelse i publikum, som soapsen gør: Den enkelte seer føler sig klogere, moralsk bedre, på et højere dannelsesstrin end deltagerne i showet. Det gør talkshows dejlige at se og lette at kritisere. Det er en del af pointen og af genrens konvention.

Derfor trækker de værste amerikanske variationer af slagsen også de bedste seertal: Jerry Springer er lige præcis så underholdende og afskyelig, fordi hans show konstant gennemhuller alle kriterier for god selskabelig omgangstone.

Synnøve Søe's kopiprogram på TvDanmark var derimod gjort pænt og ufarligt i forhold til almindelig god opførelse. Det er endnu et eksempel på en halvdårlig 'oversættelse' af et amerikansk tv-format til danske forhold. Derfor deler jeg helhjertet Hanne Bruuns kritik af programmerne: De er - ofte - ikke professionelle nok. Men når de er det, som i tilfældet *Damernes Magasin*, hoster de ikke anerkendelse for deres professionalisme hos anmelderne. For dem er alle talk-shows ét fedt: noget kommercielt bras mellem seriøs journalistik og rigtig kunst. •